

FOCUS · Comerç internacional i cadenes de valor global a la baixa?

L'alentiment del comerç mundial dels últims anys és un fenomen que hem anat tractant de forma recurrent en aquestes pàgines. Hem analitzat, per exemple, la pobra evolució de la inversió als països avançats, el canvi de patró de la Xina, l'aturada en el procés liberalitzador del comerç i l'augment del proteccionisme com a elements importants en la desacceleració del comerç mundial.¹ En el present Focus, centrem l'atenció en l'alentiment de la formació de les cadenes de valor globals (CVG) com un esdeveniment destacat en el canvi de patró del comerç.²

Entre les acaballes dels anys vuitanta i el començament dels 2000, tres factors van empènyer la proliferació de les CVG. En primer lloc, la disminució dels costos de transport, sobretot l'aeri, a conseqüència dels avanços tecnològics del sector. En segon lloc, el fort moviment liberalitzador, que va facilitar, entre altres coses, importants rebaixes en els aranzels (de valors per damunt del 30% a nivells per sota del 3% per a la mitjana mundial). Finalment, també van ser claus els avanços en la tecnologia de la informació i en la comunicació, ja que van comportar una disminució dràstica dels costos de coordinació de les múltiples fases del procés de producció als diferents països.

L'auge de les CVG va comportar un fort augment dels fluxos comercials, que van mantenir un ritme de creixement molt superior al del PIB (vegeu el gràfic). El motiu és que els béns i els serveis van passar a creuar les fronteres en nombroses ocasions durant el procés de producció (vegeu la figura).

No obstant això, en els últims anys, s'ha produït una desacceleració en el ritme de creació de cadenes globals (alguns analistes parlen, fins i tot, de reversió), i s'estima que el seu efecte sobre l'alentiment del comerç global és significatiu. En particular, diferents estudis li atribueixen entre el 25% i el 50% de la desacceleració del comerç.³ El cas de la Xina ho exemplifica molt bé: el país asiàtic continua sent el primer exportador mundial de manufactures, però les seves exportacions han passat d'utilitzar el 60% d'inputs importats cap a la meitat dels noranta al 35% en l'actualitat. Els béns xinesos exportats, per tant, estan ara una mica menys integrats en les CVG.

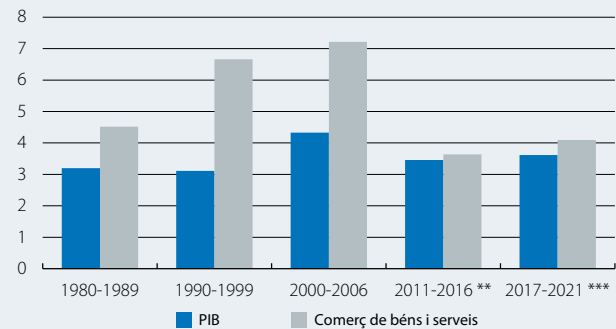
Aquest menor ritme de creació de CVG és conseqüència, sobretot, d'un menor ritme en la disminució dels costos comercials (arran d'una moderació en el procés de liberalització comercial, per exemple), d'una simple maduració del procés de formació de les CVG i d'un canvi de composició en l'activitat econòmica mundial.

Pel que fa a l'efecte composició, cal destacar la rellevància ascendent dels serveis en l'activitat econòmica mundial. A tall il·lustratiu, els BRIC han passat de representar una mitjana del 40% del PIB el 1990 al 60%. Els serveis solen ser menys comercialitzables, i els que ho són tenen una fragmentació de la cadena de producció molt menor que la de les manufactures. Així, fortes taxes d'avanç en aquests sectors comporten menors ritmes de creixement en els fluxos comercials i en la formació de CVG.

En definitiva, en la mesura que les CVG han esgotat el fort recorregut a l'alça, la recuperació del comerç internacional es veurà limitada. En aquest sentit, alguns experts argumenten que, de fet, les taxes d'avanç dels fluxos comercials d'antany (del 7%) formen part d'un període excepcional i que l'entorn actual és simplement el d'un retorn als temps «normals».

PIB mundial i comerç internacional *

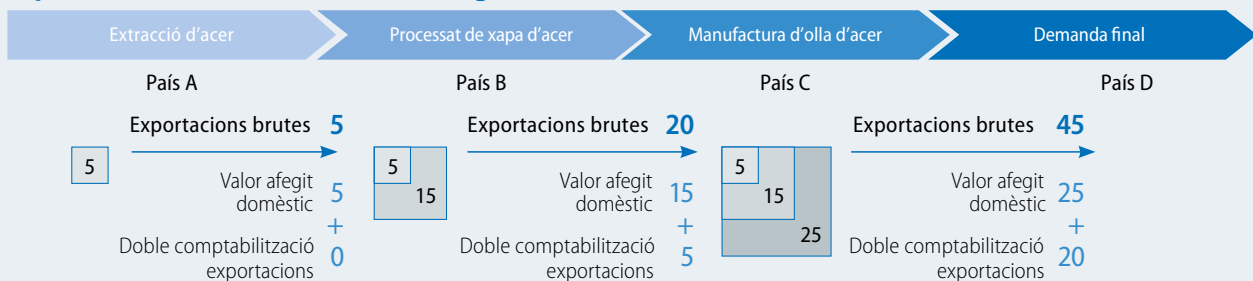
Variació anual mitjana (%)

Notes: * PIB en termes reals i en paritat de poder adquisitiu. Volum de comerç de béns i serveis; no s'inclouen els anys 2007-2010 per l'efecte de la crisi. ** Estimació per al 2016. *** Previsions per al 2017-2021.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'IMF (WEO, octubre del 2016).

Exportacions en una cadena de valor global

Font: CaixaBank Research.

1. Vegeu els Focus «Alentiment del comerç mundial i inversió» i «Alentiment del comerç mundial: el paper del proteccionisme», en l'IM12/2016 i en l'IM02/2017, respectivament.
 2. El terme cadena de valor global fa referència a la divisió de la producció d'un bé o d'un servei en diferents fases de producció localitzades en diferents països.
 3. Vegeu Al-Haschimi, A., Gächter, M., Lodge, D. i Steingress, W. (2016), «The great normalisation of Global Trade», VoxEU, octubre; Constantinescu, C., Mattoo, A., Ruta, M., (2017), «Trade Developments in 2016: Policy Uncertainty Weighs on World Trade», Global Trade Watch, World Bank, Washington, D. C.; IMF (2016), «Global Trade: What's behind the Slowdown?», WEO, octubre, capítol 2.